

doprovodná akce
pražské quadriennale : 2003

Vědecké centrum
Jamagučiho pro kostýmy
nó z Kjóta

Autor a koncepce výstavy: Akira Jamaguči

Komisař výstavy: Vlasta Koubská

Odborná spolupráce: Alice Kraemerová
Petr Holý

Spolupráce: Divadelní ústav - SIBMAS

Prostorové řešení: Jan Michálek

Realizace: Jaroslav Rous

Tisk: Pavel Bosák

Průvodní tiskovina: Markéta Prokopová

Asistence: Ivana Šterbová

Divadelní oddělení NM

UNIKÁTNÍ JAPONSKÉ
KOSTÝMY
DIVADLA NÓ

UNIQUE JAPANESE
COSTUMES OF
THEATRE NOH

*Jamaguchi Noh
Costume Research
Center, Kyoto*

Květy podzimu Autumn Flowers

Národní muzeum
24.6. - 24.8.2003

Hlavní partner

Partner

Mediační partner

SKANSKA

ČESKÝ ROZHLAS

Categories of noh costumes

From the fifteenth century on, a vast assortment of noh costumes have been handed down to our time. These costumes, their eye catching splendor set off to advantage by the stark noh stage, differ from those used in Kabuki in not being identified exclusively with individual roles, or even individual plays. Many garments may be used in any number of roles and plays. The large number of noh costumes that have been preserved over the centuries, however, suggests how greatly they were valued and that new costumes were constantly being created to specially suit one role or another.

The types of noh costumes can be divided roughly according to form into (1) *ōsodemono*, or broad-sleeved outer mantles; (2) *kosodemono*, or kimono with single-width sleeves, small cuff openings and overlapping lapels which form a „V“ in front; and (3) *hakama*, divided skirts (or pleated pants). There are male and female variations of each type, and among them are some that can be used for either sex and any age.

Osodemono: broad-sleeved outer garments with open cuffs

nōshi - loose mantle for men or women with double-width sleeves

kariginu - round-necked hunting cloak with double-width sleeves

happi - men's cloak with double-width sleeves and front and back panels joined by a strap at the hem

sobatsugi - abbreviated, sleeveless version of the *happi*

chōken - dancing cloak of gauze weave in unglossed silk with design woven in gold and colors. Front and back panels fall free.

maiginu - women's dancing cloak of gauze weave woven with unglossed silk and an overall design in gold. The front and back panels are joined part way down the side.

mizugoromo - plain color traveling cloak in either plain or open weave; worn by men and women

hitatare - suit of matching jacket and long trailing divided skirts. Lined and woven in bast fiber.

suō - identical in cut and fabric with the *hitatare* but unlined

Kosodemono: kimono with single-width sleeves and small cuff openings

karaori - brocade kimono for women

atsuita - ground men's kimono with either check or brocade pattern

atsuita karaori - brocade kimono often worn by warrior-courtiers

surihaku - under-kimono of white satin weave with imprinted decorations in gold/silver foil

noshime - men's undergarment of lustrous woven silk

nuihaku - embroidered satin kimono worn as outer robe, often with stenciled gold-foil decorations

koshimaki - two *nuihaku* worn together, one exposed above and the other folded down at the waist so the sleeves hang over the hips

Hakama - divided skirts

ōguchi - plain-colored divided skirts with large pleats in front and stiffened, gathered panels in the back

hangiri - broad divided skirts with dynamic gold or silver designs

sashinuki - courtier's pleated pantaloons, gathered at the ankles and worn over *ōguchi*

chigobakama - children's divided skirts

Others

kazura obi - hair bands worn by women over the wig but under the mask at forehead level

koshi obi - belt sash

others - hoods, tiaras, etc.

Hangiri

Košiobi

Podoba divadla nó pochází ze začátku 14.století, u jeho zrodu stál Kan'ami (1333-1384) a především jeho syn Zeami (1363-1444), který rozpracoval do detailu teorii divadla nó. S využitím znalostí starších dramatických forem divadlo nó uvedlo na scénu postavy kladné i záporné, reálné nebo imaginární, jejichž osudy byly povznášející i tragické. Základy všech příběhů ležely v japonských nebo čínských legendách. Pro divadlo byly přetvořeny válečné nebo milostné příběhy. Divadlo nó bylo objeveno evropskou kulturou na začátku 20.století.

Nejstarší vystavené exponáty vznikly v období Edo (do roku 1868), většina exponátů vznikla během 20.století. Jsou vyrobeny podle tradičních technologií, základním materiálem kostýmů divadla nó je hedvábné vlákno.

Karaori

Druhy kostýmů divadla nó

V patnáctém století se utvořily podoby kostýmů nó pro přesně určené postavy a jejich forma přetrvala v podstatě dodnes. Odlišují se od kostýmů pro divadlo kabuki, v němž se vytvářely kostýmy pro jednotlivé role i jednotlivá představení.

Podle tvaru se kostýmy divadla nó rozdělují na dva druhy: mohutnější *ósodemono* se širokými rukávci a *kosodemono* s užšími rukávci a kalhotovou suknici *hakama*.

Jednotlivé druhy kostýmů se dále dělí na následující skupiny:

Ósodemono

nóši - volný plášť pro ženy nebo muže se širokými rukávci pro role urozených

kariginu - původně lovecký oděv s kulatým límcem, může ho nosit herec v roli boha, horského skřeta tengu, ministra nebo starce ze hry Okina

happi - pánský pláštík, jehož přední a zadní díl jsou bočně spojeny tkanicí nošený postavami z Číny, bojovníky nebo démony

sobacugi - zkrácený pláštík happi bez rukávů používaný pro role postav z Číny, nebeských bohů nebo samurajů

čóken - plášť používaný při tanečních výstupech vytvořený z perlinky (*ro*) vetkané do matného hedvábí s výšivkou ve zlaté či barevné niti, oblékaný postavami dvořanů, vojevůdců nebo urozených dam

maiginu - ženský taneční plášť z perlinky a matného hedvábí plošně zdobený zlatou výšivkou, jehož přední a zadní díl jsou částečně spojeny ve spodní části, používaný v rolích nebešťanek

mizugoromo - jednobarevný cestovní plášť pro muže a ženy pro role mnichů nebo prostého lidu

hitatare - podšitý pánský kalhotový oblek

suó - nepodšitý pánský kalhotový oblek podobný hitatare

Kosodemono

karaori - jedno z nejnákladnějších ženských brokátových kimon

acuita - kimono ze silnější látky utkané z kolorované příze a bohatě protkané zlatou a stříbrnou nití, s nímž se setkáme u rolí mužů, rozhněvaných božstev nebo démonů

acuita karaori - brokátové kimono zhusta oblékané bojovníky-dvořany

surihaku - spodní kimono z bílého saténu zdobené zlatou a stříbrnou fólií a práškem

Acuita karaori

nošime - pánská spodnička z lesklého tkaného hedvábí pro role osob nižšího postavení, s níž se setkáváme také v komických fraškách kjógen

nuihaku - ženské vyšíváné saténové kimono nošené jako svrchník, často šablonou vytvořenými dekoracemi ze zlaté fólie

košimaki - dvě kimona nuihaku oblečená zároveň tak, že jedno má herec na sobě a druhé vysvěcené od pasu dolů se splývajícími rukávy po bocích, s nímž se setkáme v rolích žen

Hakama

óguči - mohutně plisovaná jednobarevná kalhotová suknice

hangiri - široce rozevřená kalhotová suknice s dynamickým stříbrným či zlatým vzorováním

sašinuki - hakama oblékaná s nóši či kariginu

čigobakama - dětská kalhotová sukně

Ostatní

kazuraobi - stuha, zdobící ženskou paruku

košiobi - vzorovaná stuha, převázaná přes pas

ostatní - pokrývky hlavy, korunky a další

Noh theatre came into being in the 14th century through the efforts of Kan'ami (1333-1384) and more especially of his son, Zeami (1363-1444), who created rules of noh theatre. Taking its structure from earlier dramatic forms, noh theatre places upon the stage a character by nature radiant or dark, real or imaginary, whose destiny is edifying or tragic. The plots all come from old Japanese or Chinese legends, reworkings of chronicles of war or stories of love. Noh theatre was discovered by the European at the beginning of the 20th century.

The oldest objects was created during Late Edo Period (to the 1868 year), most of the collection was created during the 20th century. They was made by traditional technology, silk thread is the basic raw material of noh costumes.

Karaori

